

METODICA PREDĂRII ISTORIEI

LECȚIA DE ISTORIE DESFĂȘURATĂ ÎN MUZEU RELAȚIA PROFESOR-ELEV ÎN CADRUL ACESTEI LECȚII

GLORIA CEACALOPOL

Apropierea învățămîntului de producție, de viață, de realitate este o cerință esențială și obiectivă, impusă de progresele științei și tehnicii contemporane, de întreaga dezvoltare socială și culturală. Hotărîrea Plenarei C.C. al P.C.R. din 18—19 iunie 1973 cu privire la dezvoltarea și perfecționarea învățămîntului a subliniat această necesitate cît și faptul că, în-diferent de obiectul de învățămînt — matematică, fizică, științele naturii sau activitate productivă, istorie, geografie — predarea trebuie să formeze deprinderi și obișnuințe, convingeri și atitudini corespunzătoare societății noastre socialiste și aceasta nu numai în cadrul orelor de clasă dar și în acela al activităților desfășurate în afara clasei. În acest sens s-a arătat necesitatea cooperării cu toți factorii educativi prin corelarea acțiunilor și activităților cu caracter corespunzător.

Școala, principalul factor de cultură și civilizație, are menirea să asigure instruirea generațiilor tinere, înarmarea lor cu cunoștințe de cultură generală, teoretice și practice, pentru a le dezvolta aptitudinile și deprinderile necesare activității lor, practicii economice și sociale de mai târziu. În cadrul procesului instructiv cît și prin celelalte activități educative, școala contribuie esențial la educația patriotică și internaționalistă a tineretului, la dezvoltarea trăsăturilor morale și de caracter specifice societății noastre socialiste.

O mare însemnătate pentru educarea politico-cetățenească a elevilor și lărgirea orizontului lor cultural o are continua îmbunătățire a predării istoriei, deoarece, așa cum *s-a subliniat* în documentele de partid, „...istoria trebuie să devină în școala noastră un factor esențial de educare patriotică a tinerelor generații, de dezvoltare a sentimentului de răspundere față de soarta națiunii noastre socialiste...”¹

Sarcinile instructiv-educative care stau în fața predării istoriei în școala de cultură generală se realizează în primul rînd prin lecții, în cadrul cărora elevii își însușesc sistematic cunoștințele prevăzute de programă și transmise

¹ Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Consfătuirea cadrelor didactice care predau științele sociale în învățămîntul superior*, 10 nov. 1972, București, Editura politică, 1972, p. 15.

de profesor. Dar complexitatea muncii de instruire și educare a elevilor impune și folosirea altor forme de organizare a muncii didactice, menite să contribuie la formarea gândirii materialist-dialectice la elevi, la educarea lor în spiritul patriotismului și internaționalismului proletar, la înarmarea lor cu cunoștințe despre trecutul de luptă al poporului român și despre mărețele victorii obținute de oamenii muncii în construirea socialismului. De aceea, în anumite situații, procesul de învățământ poate fi organizat și sub alte forme, cum sînt: lecțiile la muzeu și monumente istorice, vizitele și excursiile tematice.² Între mijloacele de educație de masă considerate, pe bună dreptate, ca a doua școală: radioul, televiziunea, teatrul și cinematograful, biblioteca, *muzeul* ocupă un loc deosebit în procesul educativ, atît pentru că înlesnește o intuire directă, concretă și complexă a realității istorice, cît și pentru că permite activități cu efect mult mai profund și mai stabil în fixarea cunoștințelor.³

Este aproape un truism constatarea că e imposibilă formarea unor reprezentări bogate despre trecut fără imagini vizuale. Dacă predarea istoriei nu este însoțită de imagini vizuale, reprezentările elevilor despre trecut sînt sărace, confuze, schematice și uneori anacronice. Căutînd să-și reprezinte trecutul cu ajutorul imaginației, elevul nu găsește imagini vizuale despre trecut care să-i redea anumite forme și aspecte tipice, așa încît de multe ori recurge la imagini vizuale din viața actuală pe care o cunoaște direct din practică. Astfel se explică anacronismele în reprezentările despre trecut ale elevilor, cînd aceștia confundă imaginile plastice legate de o epocă cu cele reprezentative pentru alta.

Experiența acumulată pînă în prezent în predarea istoriei ne face să afirmăm că una din principalele căi prin care se realizează legătura cu realitatea pentru istorie este strînsa colaborare dintre școală și muzeu.

Formele activității didactice în muzee. Formele de manifestare ale activității didactice în muzee sînt multiple. Analiza activităților experimentate pînă acum distinge două mari categorii: a) activități legate de lecție și b) activități în afara clasei. Primele — care fac obiectul propriu-zis al acestui studiu — se grupează la rîndul lor în patru forme fundamentale: lecția desfășurată în muzeu, vizita cu temă, vizita recapitulativă și ghidajul-plegere.⁴

Lecția desfășurată în muzeu. Pe baza experienței dobîndite în organizarea și desfășurarea lecțiilor de istorie în muzeu, considerăm lecțiile de acest tip ca variante noi de lecții în cadrul tipurilor clasice.⁵ Nu pot fi socotite metode de învățământ, deoarece în cadrul lor se poate urmări un anumit

² A. Petric și B. Bratu, *Curs de metoda predării istoriei*, București, E.D.P., 1962, p. 77.

³ *Les cycles éducatifs du musée Cinquantenaire*, „Le Soir”, Bruxelles, vol. 301, nr. 28, 1973, p. 5.

⁴ Joachim Ave, *Formen und Methoden der erzieherischen Arbeit im Museum für Deutsche Geschichte*, „Schule und Museum”, Berlin, D.D.R.

⁵ T. Mucica, G. Ceacalopol, *Muzeul de istorie și școala*, „Revista muzeelor”, București, 3/1972, p. 241.

scop didactic (comunicarea cunoștințelor noi, repetarea și sistematizarea cunoștințelor, verificarea și aprecierea lor), precum și folosirea a diferite metode ca: expunerea, conversația, observația, comparația, analiza, demonstrația etc. Ceea ce le determină ca variante noi de lecții este tocmai cadrul și condițiile în care se desfășoară, adică muzeul. Deci, scopul didactic principal urmărit în lecția-vizită îi precizează caracterul, conținutul și metodele. Lecția însăși ca formă de bază a organizării procesului de învățămînt se dezvoltă și se perfecționează prin apariția unor variante noi de lecții în cadrul tipurilor clasice consacrate de timp. Noile concepții didactice cer ca lecția — fie că se desfășoară în clasă, cabinet sau muzeu — să aibă o structură elastică, suplă, pentru a activa în orice moment capacitățile de gîndire ale elevilor.

În lecțiile cu structuri mobile, elastice, principalele sarcini didactice se realizează nu de sine stătător, în cadrul verigilor clasice, ci prin permanenta lor întrepătrundere, susținîndu-se și completîndu-se reciproc. De exemplu, într-o lecție ce are ca scop dobîndirea de noi cunoștințe, fixarea și verificarea acestora nu mai reprezintă momente distincte, acestea se realizează concomitent cu procesul însușirii, avînd astfel un caracter mai eficient.⁶

Noul cadru în care se desfășoară lecția⁷ exercită o influență multilaterală asupra formării armonioase a personalității elevilor.

Desigur, nu toate lecțiile de istorie se pot desfășura în cadrul muzeului. Atît din literatura de specialitate cît și din experiența noastră, considerăm că în muzeu pot fi organizate lecții de predare-comunicare a noilor cunoștințe — care prin structura lor specifică solicită folosirea unor mijloace de concretizare și a căror fixare este mai eficientă dacă se realizează folosind exponatele muzeului; lecții de recapitulare și sistematizare (după predarea unor teme sau capitole mai mari, la sfîrșit de trimestru sau an școlar), lecții de verificare a cunoștințelor.

Lecția-vizită se poate organiza în orice etapă a procesului de învățămînt. Ea reclamă în mod obligatoriu o pregătire temeinică, deoarece nu își atinge scopul didactic dacă profesorul nu o pregătește și o organizează în mod temeinic.

Pregătirea lecției-vizită se face, de fapt, în momentul planificării materiei, atunci cînd se stabilește ce lecție sau ce lecții pot fi desfășurate în muzeu cu cea mai mare eficiență.

A doua etapă a pregătirii lecției este marcată de o vizită la muzeu, în care profesorul studiază materialul existent în expoziția permanentă, selecționează exponatele, în funcție de conținutul lecției, de asemenea (cu ajutorul muzeografilor de specialitate) cercetează materialul din depozit sau din colecțiile de planșe, de exponate auxiliare, fototecă, tablouri, selectînd tot ceea ce poate contribui la ilustrarea lecției.

⁶ *Puncte de sprijin pentru perfecționarea procesului de învățămînt*, editată de „Revista de pedagogie”, București, 1971, p. 18.

⁷ Jiri Spet, *Katovskam effektivnoste vynyky v muzeu* (Probleme ale eficienței muzeale — traducere de uz intern), *Muzejni a Vestivedine*, Fraga, nr. 2/1973, p. 73.

În cadrul lecției-vizită se folosesc metode de predare ca : expunerea, comparația, demonstrația, conversația.

O cerință de bază a lecției-vizită este aceea că trebuie să fie condusă de profesor în așa fel încât exponatele selecționate să susțină partea teoretică a lecției. Elevii trebuie să participe activ în cadrul lecției, astfel încât celelalte piese expuse și care nu sînt folosite în lecție să nu le sustragă atenția.

Lecția-vizită pregătită de profesorul de istorie, cu ajutorul muzeografilor de specialitate, este condusă de către profesor. Acesta are rolul de îndrumător și coordonator al activității în condițiile lecției desfășurate în muzeu, el este acela care răspunde de pregătirea și îndrumarea elevilor în timpul lecției. Deci nu îndrumătorului din muzeu îi revine această sarcină, întrucît chiar dacă acesta are o pregătire didactică la bază, prin specificul activității sale — condițiile de lucru, munca de muzeu — nu are elementele necesare (cunoașterea programei, a planului de învățămînt, a nivelului și specificului clasei, a predărilor anterioare) pentru a conduce o lecție văzută ca verigă organic integrată într-un proces instructiv.

Lecțiile ținute în muzeu permit ca elevii să înțeleagă mai clar noțiunea de progres în timp și spațiu ; prin contactul nemijlocit cu izvoarele istorice se întărește astfel caracterul de veridicitate al expunerii profesorului. Totodată, exponatele prezentate conturează mai bine figura unor personalități din istorie și unele evenimente, pun în evidență munca producătorilor de bunuri materiale, traiul anevoios, mizeria maselor populare asuprite și exploatare sub rînduile nedrepte ale trecutului, precum și lupta eroică, plină de jertfe, pentru o viață mai bună, pentru libertate și progres. Materialul ilustrativ prezentat în lecțiile de istorie contribuie la îmbogățirea și adîncirea cunoștințelor elevilor, iar operele de artă îndeosebi la dezvoltarea gustului pentru frumos.

Eficiența lecțiilor de istorie desfășurate în muzeu s-a putut aprecia mai întîi pe baza observării imediate. Lecțiile au avut un caracter mai dinamic, elevii au dovedit un interes mai mare, au urmărit cu atenție materialul prezentat și au participat la discuții în mod activ. Cu prilejul verificării cunoștințelor, elevii au avut o contribuție activă și conștientă la lecții, legînd mai strîns noțiunile de conținutul lor real.

Apreciind comparativ răspunsurile elevilor, se poate constata că elevii claselor care au fost la muzeu (clase experimentale) au asimilat un volum mai amplu de cunoștințe față de elevii clasei de control. Ca urmare, și numărul elevilor care au obținut note bune și foarte bune la lucrările de control, a fost mai mare la clasele experimentale (96%) față de clasele de control (80%).

Pentru exemplificare, vom arăta cum a fost organizată lecția de comunicare de noi cunoștințe cu subiectul *Războiul pentru cucerirea independenței de stat a României*, ținută la Muzeul de istorie al orașului București.⁸

⁸ Lecția s-a ținut la Muzeul de istorie al orașului București, pentru clasa a VIII-a, B, Școala generală nr. 5.

Cu ajutorul muzeografilor am putut identifica și selecționa materialele (litografii, documente, articole din ziarele vremii, albume cu reproduceri după operele de artă ale unor pictori valoroși etc.) legate de subiectul lecției, care nu figurează în expoziția de bază a muzeului.

Pe baza acestei pregătiri prealabile s-a întocmit planul lecției-vizită. În acest plan s-a stabilit conținutul informațiilor la nivel accesibil elevilor precum și modul de integrare a documentelor în structura lecției.

În ziua planificată, clasa de elevi a fost deplasată la muzeu. Lecția s-a ținut în sala în care erau expuse materialele privind războiul de independență.

După organizarea clasei, astfel încât fiecare elev să poată urmări explicațiile și vedea exponatele, lecția a început printr-o discuție asupra principalelor momente ale luptei duse de poporul nostru pentru eliberarea de sub dominația otomană, aceste momente ilustrându-se cu materiale aduse în mod special din depozitul muzeului. Elevii au fost puși să observe exponatele, să le încadreze în principalele momente ale luptei de eliberare națională.

În concluzie, elevii au arătat că, încă din cele mai îndepărtate veacuri, poporul român și-a manifestat voința dîră de independență, pentru apărarea căreia a purtat secole de-a rîndul lupte eroice împotriva năvălitorilor și cotropitorilor de orice fel, că după Unire, România a luat o dezvoltare mai mare pe calea capitalismului (dezvoltare economică a fost ilustrată cu microdioramă, pentru orașul București, ce reprezintă diferite ateliere și fabrici), economia fiind totuși frînată de păstrarea rămășițelor feudale în agricultură și în special de dependența României față de Imperiul otoman.

Înlăturarea dominației otomane devenise, deci, o necesitate obiectivă, impusă de mersul istoric al societății românești. S-a subliniat, de asemenea, că lupta României pentru independență se încadra în lupta de eliberare națională a popoarelor din Peninsula Balcanică (s-au prezentat materiale legate de lupta popoarelor din Balcani — sîrbi, bulgari).

În urma încheierii convenției româno-ruse din 4 aprilie 1877 și a provocărilor armatei turce, Parlamentul țării proclamă independența de stat a României în ziua de 9 mai 1877. Subliniind importanța acestui act, s-a prezentat elevilor un tablou înfățișînd pe M. Kogălniceanu în Adunarea deputaților și s-a citit din discursul său expus pe un panou în expoziție: „Nu mai am cea mai mică îndoială și frică de a declara în fața reprezentanței naționale că noi sîntem o națiune liberă și independentă“.

În astfel de împrejurări se poate folosi și material de fonotecă, fie benzi magnetice-document, cu înregistrarea unor discursuri, declarații, mărturii, fie benzi-reconstituire, în care texte istorice sau artistic-istorice sînt citite expresiv de actori.

Trecînd la explicarea desfășurării războiului pentru independență, s-a arătat elevilor că dragostea de patrie, ura împotriva dominației otomane și speranța într-o viață mai bună au determinat masele populare să plece pe cîmpul de luptă. Însușeștiți de aceleași sentimente patriotice, numeroși ti-

neri din orașe și sate s-au înrolat voluntari și au plecat pe front. Printre cei care au cerut să lupte împotriva armatelor turcești s-au aflat mulți transilvăneni și bucovineni care doreau să arate că sînt totuna cu poporul român de dincolo de Carpați.

Alături de ostași, populația civilă a contribuit la ducerea războiului prin rechiziții, transportarea proviziilor militare, subscripții pentru cumpărarea de arme, donații de bani. Muncitorii bucureșteni au contribuit prin donații și subscripții la sprijinirea frontului. Muncitorii de la Imprimeria Națională, de exemplu, au dat o parte din salariul lor pe toată perioada războiului. În toată țara s-au format comitete și asociații care să adune fonduri și daruri pentru armată. Toate acestea au putut fi exemplificate cu documentele, listele de subscripții, ziarele și publicațiile vremii expuse în muzeu.

În genere, aceste documente au fost descifrate și citite de profesor, dar acolo unde documentul era mai ușor de descifrat au fost puși elevii, pentru a-i obișnui cu folosirea și interpretarea documentelor. Astfel, au rămas impresionați de contribuția bănească adusă de un grup de muncitori din București pe lista deschisă de prima publicație periodică socialistă românească „Socialistul“.

De asemenea, nume ca Moise Groza etc., desprinse din rîndurile ziarelor expuse în muzeu, au susținut afirmația făcută de profesor că războiul de independență a fost războiul tuturor românilor, înrolarea voluntarilor din regiunile românești aflate sub ocupație străină avînd o adîncă semnificație în lupta pentru grăbirea unității naționale și de stat a României. Contribuția populației din Transilvania la susținerea războiului a fost ilustrată și prin paginile din „Telegraful Român“ în care erau trecute listele de subscripții organizate de Juditha Măcelaru din Sibiu.

Planul redutei Plevna, pus la dispoziție din materialul documentar al muzeului, a permis explicarea tacticii luptelor din această zonă. S-a subliniat, în continuare, contribuția adusă de armata română, care a luptat între Dunăre și Balcani, la înfrîngerea forțelor otomane, la eliberarea popoarelor din această parte a Europei.

Neuitate vor rămîne faptele de vitejie ale dorobanților, roșiorilor, călărașilor și artileriștilor români care, înfruntînd frigul, foamea și bolile, au înscris pagini de glorie nemuritoare în luptele dela Grivița, Rahova, Plevna, Smîrdan etc.

Faptele de arme ale unor ofițeri și soldați au fost ilustrate cu fragmente din unele cîntece și legende, care au devenit un bun al întregului popor, precum și cu un album de reproduceri după tablourile „Atacul de la Smîrdan“, „Sentinela“, „Convoi de prizonieri turci“ etc. Tablourile lui N. Grigorescu, Carol Popp de Szathmari, Sava Henția ș.a. pătrunse de patriotism, de căldură și umanitate, au contribuit la dezvoltarea sentimentelor patriotice ale elevilor, a recunoștinței lor față de cei care au luptat și s-au jertfit pentru independența țării.

La sfârșitul lecției s-au prezentat elevilor imaginile mausoleului de la Grivița — fotografia aflându-se în fototeca muzeului — imagini din activitatea reunită a elevilor de la Giurgiu și din Plevna (R. P. Bulgaria) ce au în grijă întreținerea acestui monument istoric, precum și câteva imagini după exponatele muzeului din Plevna, puse la dispoziție tot de către fototeca muzeului. Toate acestea au întărit convingerea elevilor că prin eroismul și jertfele sale, poporul român a demonstrat lumii întregi dreptul său la libertate, egalitate și suveranitate națională și de stat.

Întrebările adresate elevilor în timpul lecției au fost urmate de răspunsuri care au avut un caracter dinamic și s-a putut aprecia că elevii dovedesc un mai mare interes, urmăresc cu atenție și cu spirit de observație materialul istoric prezentat. Ei au fost solicitați să descifreze unele texte accesibile lor, să demonstreze importanța documentelor descifrate pentru a reliefa rolul maselor populare în război și faptul că războiul a fost dus de întreaga națiune română.

Eficiența lecției s-a putut vedea nu numai imediat, dar și cu ocazia verificării orale a cunoștințelor; elevii participând activ au dat răspunsuri bune și au dovedit capacitate de integrare a documentului în răspunsurile lor.

Deci, ceea ce putem sublinia, este faptul că rolul conducător în cadrul lecției-vizită îl are profesorul clasei. De felul în care el a reușit să cunoască exponatele, să le selecționeze și să le subordoneze scopului și conținutului lecției depinde reușita acesteia.

În selecționarea exponatelor trebuie să se țină seama ca ele să nu fie excesiv de numeroase, așa încât prezentarea lor să nu sustragă atenția elevilor de la conținutul și problemele majore ale lecției sau să-i obosească. Demonstrarea însă, condusă cu abilitate și apelând la capacitățile de înțelegere ale fiecărei vârste în parte, contribuie la deșteptarea spiritului de investigație, la conturarea convingerilor științifice și a evitării superficialității în însușirea convingerilor.⁹

Pregătirea clasei pentru lecția-vizită comportă anunțarea elevilor că lecția următoare se va desfășura în muzeu, indicându-se totodată și muzeul respectiv. Dacă elevii nu l-au vizitat niciodată, se face pe scurt prezentarea muzeului (ex. Muzeul de istorie al orașului București cuprinde materiale și documente istorice legate de dezvoltarea istoriei societății omenești din cele mai îndepărtate vremuri și pînă în prezent pe teritoriul capitalei patriei noastre. Este organizat într-o clădire considerată monument de arhitectură, ce datează din prima jumătate a secolului al XIX-lea).

După aceasta se face un instructaj cuprinzînd normele de păstrare a disciplinei, atrăgîndu-se atenția că nu este o vizită obișnuită ci o lecție care nu se ține în clasă ci într-un alt cadru — muzeul.

Un alt element de care trebuie să se țină seama în organizarea unei lecții-vizită este acela ca lecția să nu tulbure procesul normal de învățămînt.

⁹ Maria Giurgea, *Didactica generală*, Centrul de multiplicare al Universității București, 1970, p. 168.

Concluzii

1. În cadrul formelor de colaborare școală — muzeu cu scopul de a contribui la instruirea și educarea tinerii generații, lecția-vizită ocupă primul loc. Lecția desfășurată în muzeu, lecția-vizită, este o variantă a lecției clasice, determinată de cadrul specific în care se desfășoară — muzeul.

Folosirea eficientă a patrimoniului și expoziției muzeului, în cadrul lecției de istorie desfășurată în această instituție, presupune o pregătire minuțioasă din partea profesorului.

Aceasta necesită un efort suplimentar, profesorul fiind obligat să cunoască, pe lângă conținutul lecției, secția din muzeu care este legată direct de epoca în care se încadrează lecția, așa încât să poată selecta exponatele convenabile care trebuie să corespundă conținutului lecției. Profesorul trebuie să stabilească locul, momentul și metodele prin care integrează exponatele în cadrul lecției. În selectarea exponatelor muzeale pentru lecție trebuie să se țină seama, de asemenea, de nivelul de cunoștințe și de vîrstă al elevilor.

În cadrul pregătirii lecției se stabilește și durata de timp, lecția-vizită trebuie să respecte cele 50 de minute ce corespund timpului reglementar al lecției.

2. Desfășurarea lecției de istorie în muzeu nu duce la diminuarea rolului profesorului, atunci cînd ea este condusă de profesor, ci dimpotrivă la o dezvoltare în amploare și adîncime a activității sale didactice, a rolului și importanței personalității sale în procesul de învățămînt.

De diminuarea rolului profesorului și insuficiența muncii sale în asemenea lecții nu poate fi vorba decît atunci cînd activitatea lui se rezumă doar la „supravegherea elevilor“, în timp ce muzeograful „predă lecția“; această formă de activitate nici nu poate fi considerată lecție-vizită, ci ghidaj tematic (ghidaj-prelegere).

3. În condițiile desfășurării lecției la muzeu, activitatea didactică devine mai variată, mai complexă, prin folosirea documentului autentic. Profesorul conduce procesul de observare, de percepere a documentului pentru a da un suport concret cunoștințelor teoretice.

În lecția de istorie desfășurată în clasă, reprezentările de fapte istorice sînt indirecte, mijlocite, din această cauză elevii întîmpină greutăți în formarea noțiunilor, fapt caracteristic disciplinei istoriei. Lecția desfășurată în cadrul muzeului prezintă marele avantaj de a înlesni formarea reprezentărilor concrete în gîndirea elevilor, prin contactul nemijlocit cu măturii autentice ale dezvoltării societății omenești.

4. Mai mult decît în lecția de clasă, elevii au posibilitatea de a-și dezvolta capacitatea de selectare, asociere și generalizare, să deprindă să stabilească noi legături între fenomenele și faptele istorice. De asemenea, după cîteva lecții combinate cu forme de activitate în afara clasei, desfășurate la muzeu, se dezvoltă dorința de investigație și cercetare, curiozitatea intelectuală.

Exponatele din muzeu exercită o influență pozitivă în dezvoltarea simțului estetic, în formarea criteriilor de judecată a valorilor cultural-artis-

rice, contribuie la cunoașterea și prețuirea patrimoniului național, bun al întregii națiuni.

5. Cu toate calitățile sporite în privința consolidării și aprofundării noțiunilor predate, nu trebuie să facem abuz de lecții desfășurate la muzeu. Lecțiile experimentale ne-au condus la concluzia că valoarea lecției desfășurate în muzeu crește atunci când există un raport echilibrat între aceste lecții, lecțiile clasice și lecțiile în care se folosesc mijloace audio-vizuale.

6. Lecțiile de istorie desfășurate la muzeu constituie un cadru propice dezvoltării gândirii elevilor.

7. Puși în situația de a examina unele documente, de a le compara între ele (ex. compunerea listelor de subscripție și apoi mergând la amănunte, analizând suma și obiectele date, categoria socială din care face parte cel ce a contribuit) elevii au posibilitatea să-și dezvolte capacitățile de analiză și sinteză, lucru vădit în răspunsurile lor.

8. În cadrul lecțiilor desfășurate la muzeu, pe lângă citirea unor documente, interpretarea lor se poate concretiza și în teste și scheme de completat.¹⁰

9. De asemenea, lecțiile desfășurate la muzeu dau posibilitatea cunoașterii istoriei locale și integrarea ei în cadrul istoriei generale a patriei noastre.¹¹

10. Pentru a putea beneficia de exponate muzeale și școlile ce funcționează în localități unde nu există muzee, considerăm că acestea se pot adresa muzeelor județene pentru organizarea de expoziții itinerante.

11. În prezent lecția de istorie desfășurată la muzeu contribuie la îmbunătățirea procesului instructiv-educativ.

Pentru școala viitorului, pentru realizarea învățământului integrat, muzeul va deveni loc și cadru de desfășurare a procesului de învățământ, pentru istorie ca și pentru alte specialități.

PLAN DE LECȚIE

CUCERIREA DACIEI DE CĂTRE ROMANI

(lecție desfășurată pentru cl. V-a în lapidariul Muzeului de istorie al R. S. România)

Conținutul de idei

Metode folosite

Material informațional

I. Ce arhitect de seamă cunoașteți în Imperiul Roman ? CONVERSAȚIE

R. Apolodor din Damasc

¹⁰ În anul școlar 1973—1974, în cadrul cursului de perfecționare pentru profesorii de istorie organizat de ICPPD s-a ținut la muzeul de istorie al R.S.R. lecția „Insurecția națională armată antifascistă și antiimperialistă din august 1944”. S-a prezentat elevilor și li s-a cerut să completeze un plan sumar al orașului București cu principalele zone și puncte unde au avut loc lupte în zilele de 23—25 august 1944.

¹¹ La muzeul din Brașov se află documentele care atestă cererea și cumpărarea de arme de către Ștefan cel Mare de la negustorii sași, cu puțin înainte de lupta de la Vaslui. Pornind de la acest document, profesorii din localitate au posibilitatea să prezinte Moldova în timpul lui Ștefan cel Mare.

Conținutul de idei	Metode folosite	Material informațional
I. Ce opere de arhitectură au rămas de la el ? R. Podul de la Drobeta Forul lui Traian de la Roma cu „Cołumna”	CONVERSAȚIE	
Ne aflăm în lapidariul Muzeului de Istorie al R.S.R. unde sînt expuse mulajele de pe reliefurile Columeni. Se explică termenul de lapidarium.	EXPUNERE	Se indică și se explică soclul Columnei .
I. Ce reprezintă aceste reliefuri ? R. Scene din războaiele de cucerire a Daciei	DESCOFERIRE	
I. Care era situația în Imperiu în sec. I.e.n. ? R. Stăpînirea romană ajunsese la Dunărea de Jos. Dobrogea devenise provincie romană din timpul lui Octavian August. Dacii erau vecini cu romanii care erau atrași de bogățiile primilor. Cucerirea Daciei putea rezolva criza economică din Imperiu. Conflictul Domitian-Decebal. Pacea din 89 e.n.	EXPUNERE	
I. În timpul cărui împărat s-a ridicat Columna ? R. Traian, care a condus Imperiul între 98—117.	CONVERSAȚIE	
Deși încheiată în condiții nedecise, pacea era favorabilă și unei părți și alteia. De ce ? Cum ?	ÎNTREBARE-PROBLEMĂ	
I. Ce reprezintă aceste reliefuri ? R. Reprezintă turnuri de pază și soldați.	OBSERVAȚIE	Reliefuri 1—5
Întreaga linie a Dunării a fost întărită pentru a pregăti războiul împotriva Daciei.	EXPUNERE	
I. Ce observați pe aceste reliefuri ? R. Grupuri de soldați ce trec pe un pod de vase. Descrieți podul.	OBSERVAȚIE	RELIEFURI 6—19
Primul război de cucerire a Daciei 101—102. Lupta de la Tapae. Dacii înfrinți.	EXPUNERE	

Conținutul de idei	Metode folosite	Material informațional
Priviți reliefurile 17—20 și descrieți prin ce regiuni trec trupele romane. R. Prin regiuni de munți, taie păduri etc.	OBSERVAȚIE	Reliefuri 17—20
Priviți reliefurile 20—22 și spuneți de ce dacii au fost învinși de romani. R. Romanii sînt mai numeroși, posedă armament superior.	OBSERVAȚIE	Reliefuri 20—22
Trupele romane erau formate din unități de infanterie, de geniu, cavalerie maură și arcași sirieni.	EXPUNERE	Relieful 19
Descrieți reliefurile 22—32. R. Trupele romane trec printr-o nouă regiune. Alături de daci apar luptători călări în cămăși de zale.	OBSERVAȚIE	
Decebal, bun diplomat, se aliază cu sarmatilor și atacă pe romani la Dunărea de Jos, în Moesia — lupta de la Adamclisi. Ostilitățile se reiau pe teritoriul Daciei, sînt arse o serie de cetăți, dacii cer pace. Condițiile păcii din 102.	EXPUNERE	Reliefuri 33—36 Reliefuri 37—63
Ce reprezintă aceste reliefuluri? R. Arme și stindarde dacice capturate.	OBSERVAȚIE	Reliefuri 67—68
Întors la Roma, Traian primește numele de „Dacicus”. Între 105—106 are loc al doilea război.	EXPUNERE	
I. Pe unde au trecut romanii Dunărea? R. Pe podul construit de Apolodor din Damasc.	CONVERSAȚIE	
Indicați reliefurile care reprezintă podul.	OBSERVAȚIE	Reliefulurile 80—86
Romanii pornesc spre Sarmizegetusa cu două armate: una pe valea Oltului, alta prin Banat.	EXPUNERE	Reliefulurile 86—89
I. De ce au avut aceeași țintă? R. Ca să asedieze și să cucerească capitala Daciei.	CONVERSAȚIE	

Conținutul de idei	Metode folosite	Material informațional
Asediul Sarmizegetusei, împărțirea ultimelor rezerve de apă.	EXPUNERE	Reliefuri 94—110
Priviți reliefurile 103, 104 și explicați scenele.	CONVERSAȚIE	
R. Soldați romani supraveghează transportul de prizonieri și prăzi.		
Ultimele lupte se dau în munți. Decebal se sinucide.		Reliefuri 114—115
În 106 Dacia devine provincie romană de tip imperial. Continuitatea populației dacice, romanizarea Daciei, formarea populației daco-romane.	EXPUNERE	Harta Daciei romane
I. De ce credeți că este importantă Columna pentru noi?	CONVERSAȚIE	
R. Important monument documentar-istoric și de arhitectură (Actul de naștere al poporului român).		
Descrieți armamentul roman și cel dacic.	MUNCA	
Descrieți diferența între legionarii romani și arcașii sirieni.	INDEPENDENTĂ	

NOTĂ. Pentru școlile din țară această lecție se poate desfășura cu ajutorul setului de diapozitive după reliefurile de pe Columnă, editate de Muzeul de Istorie al R.S.R. Imaginile vor fi proiectate și discutate, subliniindu-se că ele reprezintă reliefurile ce se află în Muzeul de Istorie al R.S.R., secția Lapidarium.